

אלפי תלמידים בעלי לקויות למידה לא מקבלים את הסיוע הנכון

ד"ר רינת גרין

18/08/2020

קטגוריה - בצפר, חינוך, כללי, עמוד הבית - כתיבה

זמן קריאה: 3 דקות

שינוי בחוק שנכנס בשנה שעברה הוביל ללקויים במתן סיוע לילדים עם לקויות למידה ודיסלקציה

בעוד כשבועיים אמורה להיפתח שנת הלימודים תשפ"א בצל הקורונה, ובמשרד החינוך מפרסמים בימים אלה מתווה עתידי המשלב לימוד פרונטלי במוסדות החינוך לצד לימוד מקוון מהבית. אך בזמן שכל תשומת הלב מופנית להסתגלות המערכת למצב החדש, כ-200,000 תלמידים בעלי דיסלקציה ולקויות למידה אחרות הלומדים במערכת החינוך לא יזכו לקבל תמיכה ראויה למורכבות הקשיים הנובעים מלקויותיהם בשל התיקון לחוק החינוך המיוחד.

חשוב לציין כי ילדים בעלי דיסלקציה ולקויות למידה אחרות ברובם הם ילדים בעלי פוטנציאל שכלי נורמטיבי עד גבוה מהנורמה. על אף הלקויות שלהם בתחום השפתי, המוח שלהם ניחן ביכולות יצירתיות יוצאות דופן. כמו כן הם ניחנים באינטואיציה חדה ובמקרים רבים בחשיבה מחוץ לקופסה. על ידי איתור והתערבות מוקדמת כבר בגיל הגן, יוכלו התלמידים למצות את הפוטנציאל הגבוה שלהם, לסגור פערים ולהגיע להישגים. חשיבות האיתור המוקדם היא קריטית. מחקרים רבים העוסקים בדיסלקציה ובלקויות למידה שנעשו בעולם וגם בישראל, תומכים באבחון כבר בגיל הגן. בגילאים מוקדמים אלו, גמישות המוח גבוהה יותר ולכן קיים פוטנציאל גבוה לתיקון לקויות הלמידה אם תיעשה התערבות נכונה ואינטנסיבית. חשוב לציין כי משרד החינוך אינו נשען על מחקרים עדכניים בגישתו לתלמידים אלו. הוא אינו רואה חשיבות קריטית באיתורם המוקדם, מציע פתרון חלקי ובמקרים רבים רק בשלב מאוחר יותר, כאשר הבעיה החמירה ונעשתה מורכבת ונדרש טיפול רחב ואינטנסיבי כדי לתקן אותה.

מי קובע איזו תמיכה יקבלו הילדים

על פי התיקון לחוק החינוך המיוחד, כדי שילדים בעלי לקויות למידה יקבלו זכאות לשירותי חינוך מיוחד הם צריכים לעבור ועדת זכאות ואפיון, הבודקת את רמת תפקוד הילד וקובעת את סל התמיכה לו הוא זכאי, ובאיזו מסגרת הילד ילמד: כיתה רגילה, כיתה מקדמת בבי"ס רגיל או בכיתה בבי"ס לחינוך מיוחד. רמת תפקוד הילד נקבעת על פי 4 רמות, כאשר רמות 1-2 מזכות בתמיכה מינימלית מתוך הסל הבית ספרי בחינוך הרגיל ורמות 3-4 מאפשרות להורים לבחור בין סל אישי בחינוך הרגיל לבין שיבוץ בכיתה מקדמת או במסגרת החינוך המיוחד. חשוב לציין שבמקרה שההורים מעוניינים שילדם ילמד בכיתה רגילה, סל התמיכה שיקבל קטן משמעותית. בעבר הייתה ועדת השמה שהיו"ר שלה היה נציג העירייה/מועצה מקומית. מאז התיקון לחוק החינוך המיוחד, שנכנס לתוקפו בהדרגה בתחילת תש"פ,

השתנה שמה לוועדת זכאות ואפיון וכן השתנה ההרכב שלה, וכיום עומד בראשה יו"ר שהוא נציג משרד החינוך. השינוי מאוד משמעותי: כמות הנציגים ממשרד החינוך הנוכחים בוועדה עלתה לעומת נציגי העירייה וההורים, ויתרה מכך – אם יש "תיקו", ליו"ר הוועדה יש קול נוסף וביכולתו להכריע לגבי ההחלטה.

ההגעה לוועדה כרוכה באבחון פסיכו-דידקטי עדכני ובמילוי שאלון ראמ"ה הכולל 184 שאלות שעל המורה למלא לגבי רמת תפקודו של התלמיד בתחומים השונים. על מהימנות השאלון המורכב והארוך יש מחלוקת בקרב המורים ואנשי המקצוע, כאשר אחת הטענות היא שרוב השאלות אינן רלוונטיות לילדים עם לקויות למידה. בשל כך ילדים עם קשיים לימודיים מורכבים מאובחנים כבעלי תפקוד גבוה, דבר המונע מהם את האפשרות לקבל זכאות תמיכה רחבה המשקפת את צרכיהם הלימודיים האמיתיים.

על פי תיעוד של מקרים רבים, נמצא כי ההחלטות של ועדת הזכאות ואפיון אינן משקפות את מצבו האמיתי של הילד, ונראה כי ישנם שיקולים זרים ולא עניינים המשפיעים על ההכרעה. כך לדוגמה, במקרה של ילדה בת 9 הלומדת בכיתה ג' שעל פי אבחון המחנכת ומנהל בית הספר יש לה לקות שפתית מורכבת המשפיעה על היכולת שלה בקריאה, כתיבה, איות והבנה שפתית. לאחר פנייה לוועדת הזכאות ואפיון, דרגו את הילדה בדרוג 2 "בינוני-גבוה" והוחלט לגביה מתן עזרה מתוך סל השירותים הבית ספרי, הכולל תמיכה מינימלית של הוראה מתקנת, שבדרך כלל ניתנת בקבוצה קטנה שאינה אינטנסיבית מספיק או תואמת לקשיים הספציפיים של הילדה, עזרה מינימלית לכל הדעות עבור ילדה עם מגוון בעיות מורכבות. מיותר לציין שנשללה ממנה האפשרות להתערבות טיפולית ולקבלת תמיכה דרך כיתה מקדמת, או במסגרת של חינוך מיוחד.

מלחמת התשה עבור ההורים

חשוב לציין כי במקרה שההורים רוצים לערער על החלטת הוועדה, עליהם לפנות לוועדת ההשגה. בוועדת ההשגה, כמו גם בוועדת הזכאות ואפיון, יש לנציגי משרד החינוך השפעה גדולה יותר על ההחלטה מאשר לאנשי המקצוע המכירים מקרוב את קשיי התלמיד ואת דרכי הטיפול המומלצות. בנוסף לכך, הבירוקרטיה הכרוכה בהגעה לוועדות ובקבלת סיוע גדולה ומסורבלת. חלק מההורים מתארים מלחמת התשה, שבסופה מתקבלת דחייה הגורמת למצוקה גדולה ולתסכול אצל התלמידים והוריהם.

ועדות זכאות ואפיון וועדות ההשגה מונעות משיקולים זרים ולא מקצועיים, המשפיעים על ההכרעה. מעט מאוד תלמידים זוכים לסיוע ואלה שזוכים לו מקבלים סיוע מועט ולא מותאם. במשרד החינוך חייבים להתעורר ולתת מענה מקצועי לתלמידים בעלי דיסלקציה ולקויות למידה, על ידי איתור מוקדם של הילדים כבר בגיל הגן, על ידי הכשרת המורים כדי שיוכלו לתת סיוע לימודי באופן מותאם לכל תלמיד, וכמו כן לשנות את התנהלותן של הוועדות שהפכו לכלי סינון המונעות מאלפי תלמידים לקבל סיוע ותמיכה ראויים.

הכותבת היא אימא לילדים בעלי לקויות למידה, מייסדת עמותת 'קול קורא' למען ילדים עם דיסלקציה ולקויות למידה.